

Slovenska Gospodinja

Izhaja vsako 1. soboto v mesecu kot priloga »Naš. Listu« in velja posebej prejemana na leto 3 K.

Leto III.

V Ljubljani, 4. vel. travna 1907.

Št. 5.

Uredništvo »Slovenske Gospodinje« je v Ljubljani, Mestni trg št. 17.

Mož in žena.

Svet stalno napreduje. Gospodarske in društvene razmere v Evropi so se v zadnjem stoletju zopet temeljito izpremenile ter so nastale nove potrebe in nove zahteve. Mogočni prevrat se je dotaknil v veliki meri tudi ženstva ter so zlasti meščanke in tržanke morale slediti klicu novega časa in napredka. Predvsem pa so bile prizadete matere, ki imajo hčerke.

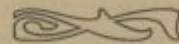
V starih časih so ženske doma predle, tkale, pletle, šivale, barvale, delale sveče in milo, — pridelalo se je sploh vse doma. Vsi so doma delali in so lahko doma živeli. Danes, v času strojev, telegrafa, telefona, elektrike pa je postalo življenje povsem drugačno. Dekleta ne najdejo več v hiši dovolj opravka, stroji so jim odvzeli delo. Kar so svoj čas delali z rokami, mnogo tega napravijo sedaj hitreje in ceneje — tovarne. In tako so prišle ženske doma skoraj ob vse delo.

Da je bilo v starih časih možno oskrbeti vso družino, so morale v gospodinjstvu delati mati, hčere in še razne sestre in tete so lahko živele v hiši. Življenje takrat pač ni bilo tako drago kot je dandanes. Sedaj opravi gospodinjске posle velike hiše gospodinja sama z eno ali dvema pomočnicama. Vse ostale ženske pa navadno nimajo v hiši kaj dela in zato tudi ne — jela. Samo pri velikih kmetijah lahko ostanejo dekleta doma, da pomagajo, vse druge ženske — izvzete so samo bogatkinke — pa je boj za obstanek prisilil, da so prestopile prag domače hiše ter jih je potisnil v nove delokroge. Dekleta morajo v mesto, v službe, v tovarne, trgovine in urade. Morajo postati pisarice, kontoristke, poštarice, učiteljice, lekarničarke, profesorice, doktorice. Ako hoče ženska dandanes živeti, mora služiti, mora v svet, v življenje.

Boj za obstanek je torej prisilil ženske, da so se ozrle po svetu in so si izkušale dobiti v njem samostojno ter neomajno stališče. Nikdar ne smemo pozabiti, da je to prvi in glavni vzrok ženske emancipacije. Nekateri nazadnjaki še dandanes z neko mučeniško pozo zdihujejo: »V vsako stvar se že vtikajo ženske ter nam odjedajo kruh! Žena naj

ostane v hiši in naj skrbi za gospodinjstvo in otroke! Vsako vtikanje ženske v javnost, v politiko kalí družinsko življenje in slabo vpliva na društvene razmere!« — No, priznati treba, da je sedaj, v XX. stoletju slišati takih ozkosrčnih in nesmiselnih opazk vedno bolj redko ter jih bržčas čez 100 let sploh ne bo nihče več izustil. Ne bo več dolgo tega, ko bo tudi med moškimi in žensko odločevala moč krepkejšega, namreč krepkejšega po duhu, po pridnosti, vztrajnosti in po zdravju. Nadarjene, energične delavne in zdrave ženske si bodo priborile brez posebnih ovir od strani mož visoka in ugledna mesta, kakor si jih pribore danes le nadarjeni, energični, delavni in krepki možje. In kakor zaostajajo dandanes moški duševni in telesni slabiči ter se morajo zadovoljiti s trdim, črnim kruhom, tako bodo zaostali tudi ženski slabiči. »Mi gremo naprej, mi strelci!« to bo veljalo odslej prav tako za ženske, kakor za moške. Res bode boj zato še hujši, toda zakon narave je tak, da odloča — močnejši. Močnejše pa najdemo med moškimi in med ženskami. Moški naj bodo samo toliko pravični ter naj puste ženske povsod delati; ali so ženske res za to, ali ne, to je že in bo še pokazalo izvršeno delo; prazne besede in neutemeljene trditve o ženski nezmožnosti pa preveč diše po — strahu pred žensko.

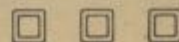
M. G.

V tajinstvenem mraku.

Tema že na zemljo lega,
goste vstajajo megle;
iz teh megel nekaj sega,
iz te teme nekaj spe...
Davni vstajajo spomini,
kakor mrtvi iz grobov —
in pred saboj v temini
dragi zrem obraz njegov.
Izza gore pa prismeje
lunin se režeč obraz
in bežeče, kakor senca
bajni zgine — igrokaz.

Micika Kepa.

Dvojna mera.

Črtica k ženskemu vprašanju. Spisala A. Fabijanová.

On in ona. Oba v javni službi. Plača je majhna; komaj za skromno hrano in obleko in za še skromnejše stanovanje. Toda človeka sta mlada in polna idealov. Ali je kruh bel ali črn, svež ali suh, kdo bi vprašal za to! Veselo in brezskrbno hodita svojo pot.

Glej, nekoč se je kar nenadoma pojavilo v srcu čudno pekoče hrepenenje. Oglasila se je zrela narava in zakričala po ljubezni.

Fant bi bil v tistih dneh skoraj napravil veliko budalost. Oženil bi se bil z dekletom brez bale in dote; še poročno obleko bi jej bil moral kupiti. Ali prijatelji so mu odsvetovali: »Ne budali! Kaj ni mizerija že dosti velika? Še sam ne izhajaš s tistimi krajcarji, kam bi z družino!« — za nameček so mu dali raznih modrih naukov.

Tako je rekel fant idealni ljubezni adijo in je začel »uvaževati praktične razmere«. — In res, čemu bi klical siromaštvo v hišo, če lahko kupiš ljubezen za židan trak, za bleščeče steklene korale, za pisano rožasto ruto!...

— »Pameten in dostojen človek!« — pravijo ljudje.

In ona?

Prišel je v tistih dneh v vas tujec. Slikar... inženjer... bogve kaj. Zahotelo se je tujcu zabave in poiskal je deklet; ali je učiteljica, ali ekspeditorka... vseeno je. Našel jo je morda na izprehodu, v krčmi, na pošti: prilike dosti.

Tedne, mesece, leta morda je koprnela njena mladost po življenju. In zdaj je prišel... Zakipela je mladost in zaživela, da se odškodni za vse tiste dolge, hrepenenja polne dneve in noči. In ljubila je nesebično, vroče, brezumno, kakor ljubijo zdravi, mladi otroci narave.

Štirinajst dni, mesec... morda še dalje je trajala sreča. Nato se je tujec poslovil in odšel. Morda je izginil tudi brez slovesa.

Dekletu pa so se zdajci odprle oči. In prišli so dnevi, polni skrbi in trpljenja, dolge, strašne noči, polne solz in strahu. — Pokora za greh — pravijo moralisti.

V času, ko bi jej bilo neizogibno potreba udobnosti in miru, se jej vrte v glavi brezupne misli v brezkončnem kolobarju. Nikjer izhoda, nikjer rešitve... Bolj nego kdaj bi potrebovala tolažbe, pametnega nasveta, tople, prijazne besede. Ali sama je. Komu bi se tudi upala odkriti tako strašno, nemoralno tajnost!

Neskončno veliko je trpljenje, neizmerna je skrb, ali dnevi beže kot nikoli prej! In kriza je tu, ko se deklet še čisto nič ni pripravilo nanjo. Ob istem času

pride tudi od visoke gosposke usodepolna pola popirja: Iz moralnih ozirov Vas odpuščamo iz službe. — —

Včasih je tudi malo varijacije: Dekle seže po strupu od strahu pred krizo in njenimi posledicami, ali skoraj vedno prihiti o pravem času na pomoč človekoljuben bližnjik in sramota je še večja.

— Vlačuga! — pravijo ljudje.

In bogvaruj, da bi kdo protestiral! Zakaj čisto v redu je in nič ne nasprotuje javni morali, če za pisano rožasto ruto kupiš eno noč ljubezni od ženske, ki je ne poznaš podnevi. Hudo razžaljena pa bi bila tista morala in veliko bi bilo pohujšanje, če bi stopilo deklet pred ljudi z detetom na roki in bi reklo veselo in brez strahu: »Moje je in nič me ga ni sram! Zakaj čista, velika in nesebična je bila moja ljubezen!« ...

— — — Razgovarjala sem se nekoč o tej stvari z gospodom »višje oblasti«. — Saj ni tako hudo! — me je potolažil. — Samo malo opreznosti je treba: O pravem času dopust in otroka kam daleč, v čisto tuj kraj in stvar se pozabi. —

— In morala je rešena! — sem dostavila. — Tako greste in postavite žensko čisto hladnokrvno pred alternativo: Ali naj zataji svoje dete, ali naj resignira na vsakdanji kruh. Boj za ekzistenco jo prisili, da se navadno odloči za prvo. In otrok mora v svet, daleč k tujim, neprijaznim ljudem. Nima očeta, ali izgubil je tudi mater. Samo nekakšnim moralnim ozirom na ljubo! Kako mora biti takemu otroku pri duši, če vidi mater komaj vsako leto enkrat in jo mora klicati teta...

Pravijo, da živimo v dobi prosvete, napredka. Ellen Keyeva imenuje sedanji vek dobo ženske, dobo otroka...

Pravijo! Ampak mi nič ne vemo o tem. Z motnimi naočniki morale na očeh, s težkim bremenom tradicionalnih predsodkov na rami, z obema nogama šepamo za kulturo. Ali daleč v nedogledni daljavi je pred nami. Bog ve, kdaj jo pač dohitimo...

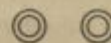

Pomladni trenutek.

To je le, ko solnčni griči
se odevajo v zelenje,
to je le, ko drobnji tiči
novo znanijo življenje,

da vse slutnje moje črne
kot strahovi se zgubijo
in se radost rožna vrne
in spet sni mi zacvetijo...

Ksenij Verin.

Višja ženska izobrazba na Češkem.

Za »Slov. Gosp.« napisala Ema Dürichová.

Ni še dolgo temu, odkar se priznava na Češkem ženskemu vprašanju primerna važnost. Ko je l. 1869. nekoliko prijateljev višje ženske izobrazbe mislilo na ustanovitev ženskega gimnazija, je bila njih namera uničena z nezadostnim številom učenk. In 10 let pozneje, ko se je šlo za to, da se da ženskam na univerzi pravico rednih slušateljic, se je postavila vlada proti tej zahtevi. Privatno sta študirali fakrat na Češkem gimnazijo dve gospodični in sicer Ana Bayerová in Bohuslava Kecková, ki sta obe odšli po dovršeni gimnaziji na univerzo v Curih, kjer je B. Keckova dosegla doktorsko čast, A. Bayerová pa je doštudirala v Brnu in ostala tam v zdravniški praksi. B. Kecková je izpopolnila svoje študije na Dunaju in se vrnila v Prago, kjer pa ji ni bilo dovoljeno vršiti svoj zdravniški poklic, ampak se je morala zadovoljiti s tem, da je bila pomočnica pri porodih — nič več. A kmalu je vkljub temu zaslovelo njeno ime, tako da je bila od vlade postavljena za deželno zdravnico v novo okupiranih deželah, kjer še zdaj deluje v Mostarju kot c. kr. deželna zdravnica.

Leta 1889. se je največja pesnica češka Eliška Krasnohorská z novo in odlično silo poprijela misli, kako omogočiti ženi višjo izobrazbo in kako ustanoviti v Pragi žensko gimnazijo. Naloga je bila težka, toda navdušena pesnica se ni ustrašila ovir in se je lotila dela z vso energijo. Ni ji bilo škoda ne časa, ne truda, ki je z njimi izkušala pridobiti podpornikov in prijateljev za svojo veliko namero. Z njenim prizadevanjem se je posrečilo dobiti nekaj vplivnih oseb, ki so priznavali važnost novemu podjetju ter so postali navdušeni podporniki in prijatelji namenov E. Krasnohorske. Tako se je že prihodnje leto začelo s poučevanjem na prvi ženski gimnaziji, ki je dobila ime »Minerva«. Od mesta Prage je dobila na razpolago prostore, sicer skromne, a za začetek vendar zadostne. Učenk je bilo petdeset, gotovo veliko število, ki nas preseneti, ako pomislimo, da so prve učenke morale predelati vso nižjo gimnazijo v teku enega leta. Kasneje je bil ta rok razširjen na dve, potem na tri leta. Sedaj se študira na ženskem gimnaziju prav tako, kakor na gimnazijah za dečke sploh. Zaradi pomanjkanja prostora ni mogla biti vsako leto odprta »prima«, ampak na vsako drugo leto, da so bili enkrat razredi 1. 3. 5. 7, drugo leto pa 2. 4. 6. 8. L. 1908. pa se odpre vsa ženska gimnazija, ko bo imela »Minerva« vse poslopje zase (sedaj je v istem posloppju še deška šola). Od svoje ustanovitve je poslala »Minerva« sedaj že petkrat svoje učenke k maturam, ki

so se vršile na t. zv. akademičnem gimnaziju, ker »Minerva« sama ni imela pravice javnosti. (Prva matura se vrši letošnje leto.) Po maturi pa so nastale za prvoboriteljice ženske višje izobrazbe nove težave. Smele so namreč poslušati na univerzi le kot izredne slušateljice na modroslovni fakulteti, medicinska fakulteta pa jim niti tega ni dovolila. Šele ko so dobile tri abiturijentke pravico hospitantek na medicinski fakulteti nemške univerze v Pragi, jim je dovolila tudi češka medicinska fakulteta obiskovati predavanja. L. 1891. je ministrstvo dovolilo, da smejo biti ženske redne slušateljice na modroslovni fakulteti in l. 1900. so dobile isto pravico na medicinski fakulteti. — Prvi ženski doktorat je bil slavljen na staroslavni praški univerzi l. 1901., ko je gdčna. M. Baborová bila povišana za doktorico filozofije. Leto pozneje je promovirala prva zdravnica, gdčna. M. U. Dr. Ana Honzaková, ki vrši sedaj z velikim uspehom v Pragi svojo zdravniško prakso ter je tudi vneta pospeševalka ženskega gibanja na Češkem in odbornica Ženskega kluba v Pragi. Dozdaj je na Češkem že 6 doktoric filozofije in 7 doktoric medicine. Razun tega jih je napravilo že precej izkušnje za profesorice na srednjih šolah.

»Minerva« je bila prva ženska gimnazija. Pred njo ni bilo podobnega zavoda niti v Avstriji, niti v Nemčiji. Z ustanovitvijo tega važnega ženskega zavoda se je postavila pesnica Eliška Krasnohorská na čelo ženskega gibanja na Češkem.

L. 1906. je bila na Kral. Vinogradih (del Prage) ustanovljena nova ženska gimnazija, ki jo vzdržujejo redovnice, učiteljske sile pa so tudi izven zavoda. — (Zavod se je smatral in se smatra še danes kot konkurenca »Minervi« in se je od strani češke javnosti, posebno ženstva, in študentstva glasno protestiralo proti klerikaliziranju šolstva, posebno ženskega šolstva.) Zavod ima vendar dovolj učenk (posebno zaradi internata), in to nam dokazuje, da raste zanimanje za višjo žensko izobrazbo in da se začenja pravilno razumevati beseda emancipacija.

Napredno ženstvo na Češkem dela neumorno za razširjanje prosvete s tem, da ustanavlja društva, izdaja brošure, časopise, prireja predavanja i. dr.

Največje važnosti pa sta dve društvi, ki sta našli vsako svoj delokrog v smislu višje ženske izobrazbe: »Ženski klub češki« prireja javna predavanja, shode, koncerte in zastopa posebno interese ženstva (sedaj žensko volilno pravico) in »Osrednje društvo čeških žen v Pragi«, ki se je lotilo ustanovitve »Ženskega liceja«, ker ga zahteva češko ženstvo od vseh strani. Poleg tega deluje to društvo za izobrazbo ljudstva, pošilja knjižnice na deželo, skrbi za otroke-najdenčke, in hoče doseči, da bi se priznavalo in razumevalo delo, ki ga vrši danes žena.

Najbolj razširjeni ženski časopisi na Češkem so: »Lada«, urejuje pisateljica ga. Venceslava Lužická; nedavno je bila ustanovljena »Věsna«, zelo dober

časopis, ki ga urejuje pisateljica in navdušena feministka ga. Olga Fastrová, »Šťastný domov« (Srečen dom) in »Ženski listi« (revija), ki ji je urednica sama Eliška Krasnohorska. (Oba poslednja časopisa je ustanovila slavna feministka ga. Humpalová-Zemanová in sicer je »Ženske liste« ustanovila v Chikagi, ko je bivala v Ameriki, »Št. domov« pa v Pragi.) Dober list je tudi »Žensky obzor«, revue čeških žen, ki izhaja v Pragi in ga ureja g. Ana Ziegloserova.

A češka provinca ne zaostaja za Prago*. Društva čeških gospej in gospodičen delujejo po vsej deželi po vseh mestih s prirejanjem literarnih, koncertnih in zabavnih večerov ter pospešujejo s tem izobrazbo širših vrst. Zanimanje za žensko vprašanje je pa pri nas na Českem dobilo mogočnejši in konkretnejši izraz šele od ustanovitve »Minerve«. Iz začetka se je gledalo na njo nezaupno, tuintam je postala predmet dovtipov in mislilo se je, da je to le »menjajoča se moda«. Toda neumorno in požrtvovalno delo čeških žen ji je pridobilo počasi spoštovanje in počasi so iz nasprotnikov postali pristaši. Misel emancipacije se je sedaj vživela in zdaj se ne gleda na njo, kakor na »vystřední nápad« (ekscetričnost). Ne samo žene, ampak tudi možje pripoznavaajo, da delo žene ni inferiorno, da ni manj vredno kot delo moža, nego da je njenega dela neizogibno potreba v napredku naroda.

Nekatera navodila glede pripravljanja jedil.

Dreden začneš kuhati, se vsakokrat umij ter si predpasaj čeden predpasnik.

Delaj kolikor mogoče malo z rokami, pomagaj si povsod z vilicami ali žlicol

Bodi čista in natančna ter ravnaj tako, da bo vsaka jed snažna in okusna. Ni dovolj, da potakneš kako stvar samo v vodo in jo vržeš potem v lonec; pregledati moraš natančno, ali je res čedna in ali se je kaj ne drži. Sicer je res, da je meso boljše neoprano, toda jaz imam rajša nekoliko slabšo juho ter dobro operem meso, ker vidim, koliko — čestokrat prav umazanih rok ga na trgu pretiplje in koliko muh ga je oblezlo. Prav posebno treba umiti v gorki vodi in s čisto cunjol preakajeno meso.

Tudi vsako sadje operem ali vsaj obrišem, preden ga dam uživati družini. Mnogo je ljudi, ki

vgriznejo v hruško, jabolko, breskev i. dr., ne da bi si ogledali dobro sad. Toda na sadju je čestokrat prah, blato, črvički; tudi potuje sadje zlasti v mestih skozi marsikatero roko, preden pride na trg. In prav mogoče je, da so imeli lastniki teh rok kako nalezljivo bolezen, ali so bili morda zelo umazani. Zato je pač jako priporočati, da vsakdo sadje obriše, preden ga hoče jesti.

Istotako operem krompir, preden ga lupim. Razume se, da operem olupljeni krompir potem še enkrat. Če kuham krompir v oblicah, peso ali zeleno, operem vse prav dobro in izrežem objedena mesta. Prav tako spiram tudi fižol, lečo, grah, riž, ješprenček, kašo i. dr. Vse to se mora prej tudi še skrbno izbrati, ker je vmes čestokrat dosti smetja.

Posebno previden mora biti človek pri zelenjavi. Vsak list treba pregledati zase, ali se ni skrila kam kaka gosjenica ali kak polž, ki bi zagnusil jed vsej družini. Tu ni kuharica kmalu dovolj vestna, natančna in čista.

Poleg snažnosti mora gospodinja gledati tudi na zunanjo obliko jedi ter na posodo, v kateri prinaša jed na mizo. Nikakor ne zadošča, da je hrana samo užitna in prebavna, nego mora biti tudi okusna po svoji zunanosti in prijetna po duhu in okusu. Še tako imenitno skuhana in z vsemi potrebnimi dodatki opremljena hrana ne diši, ako se postavi pred nas v umazanih posodah, ako se jedilnega orodja drže ostanki prejšnjih jedil, ako so namizni prtji in prtíči zamazani in ako nam streže umazana in razmršena kuharica, ki jej vise lasje na čelo in vrat.

Dobra gospodinja mora vrhutega še uvaževati, da vpliva vsaka enoličnost v hrani slabo na ustroj vsega človeka ter da enovrstnost naravnost škoduje človeškemu telesu. Kuharica mora torej tudi misliti na to, da je hrana čim razno vrstnejša. Nikjer ni človek tako in v resnici potreben izpremembe kakor v hrani. Ker pa dobrot in slast hrane nista zavisni samo od cene živil, marveč tudi od tega, kako so se pripravila živila v kuhinji ter kako so se spravila v medsebojno soglasje, sme gospodar zahtevati, da mu postavi dobra in spretna kuharica vsak dan kaj družega in dobrega na mizo.

»Kuhinja je lekarna«, mi je dejala nekoč neka jako dobra gospodinja in spretna kuharica. Tega par kapljic preveč, onega par kapljic premalo, za spoznanje preveč ali premalo opečeno ali kuhano, pa je jed pokvarjena. Zato ni vseeno, če denem k juhi in drugim jedem vse predpisane začimbe ali ne, ni vseeno, če zalijem kako jed zelo ali malo, če jo pustim, da se duši hitro ali počasi, ni trma, če zahtevam od svoje služkinje, da se ravna natančno po mojih navodilih ter ne trpim nikake površnosti. Še enkrat: kuhinja je lekarna, in če ženska v kuhinji ni natančna ter ni z vsemi mislimi pri kuhanju, ni mogoče, da bi pripravila dober in okusen obed.

* V Brnu izhaja »Ženska revue«, ureja jo ga. Zdenka Wiedegmannova.

Dobro je, da pokusi gospodinja vsako jed, preden jo nese kuharica na mizo; tukaj par zrn soli, tam par kapljic limonovega soka, drugje zopet prašek popra in žllico kisle smetane in jed ima ves drug okus. Poudarjati pa moram, da je poskušanje jedi z žllico, ki se jo potem zopet rabi, jako grda navada. Če si pokušila kaj, pomij žllico, nikdar pa je ne smeš deti nazaj v dotično jed. Takisto grda je tudi navada služkinj, ki pijo vodo iz korca, ter mečejo potem ostalo vodo s korcem vred nazaj v škaf. Korec je le za zajemanje, za svojo rabo pa naj ima služkinja svojo kupico.

Živila, ki jih ne uporabljaš takoj, hrani vsa na hladu in pokrita ter pazi, da ne pride kaka žival do njih. Tudi po cesti ne nosi jedi odkritih in nezavutih, ker je po ulicah vedno prah. To velja zlasti za taka živila, ki jih ni možno umiti.

Mnogo ljudi ima navado, da daje psom in mačkam jesti s krožnikov; to je ostudno in tudi nevarno, torej nedopustno.

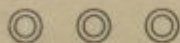
Ivanka Smrekarjeva.

Zapuščena . . .

Moja brezskrbnost je vzela slovo,
ko si mi zadnjikrat stisnil roko,
mojo mladost in radostne dni,
vzele so sabo mi tvoje oči.
Sreča prelestna je v daijo odšla,
sabo ni vzela pekočih solza . . .
V prošlost ne morem, naprej se bojim,
v dneve brez tebe — plaho strmim.

Marica Bučar.

Pogrebščina.

Spisal Iv. Lah.

Ustavili so se na vasi, kakor se ustavijo vselej pogrebci po dokončanem opravilu. Na pokopališču je nastal nov grob med grobi, križ je zasajen med prstenimi trdimi kepami — in končano je. Pogrebci pa stoje na vasi, da odidejo skupaj v krčmo.

Bilo jih je malo: Gospodar-oče, boter, cerkovnik, dva dečka, mati in par žensk. Res, skoraj ni kazalo piti pogrebščine, kajti komaj dva meseca je imel oni, ki so ga bili pravkar pokopali. Ampak boter ni hotel, da bi ženske govorile okoli, da ni dal za pijačo, in gospodar-oče je poznal cerkovnika, da rad pije, in sploh bi ne bilo spodobno, da mine pogreb brez pogrebščine, pa naj bo mrlič velik ali majhen. Tudi sam se je čutil zaradi prebdelih noči slabotnega in se

je hotel malo pokrepčati. Cerkovnik je cmakal z ustmi in cepetal z nogami. Ženske so hotele na videz oditi.

»Pojdimo no, pojdimo«, je rekel boter in je zavil h gostilni. Odšli so drug za drugim. Cerkovnik je pred vratmi odložil črni pogrebni križ, ki je spremil že toliko soseščanov na pokopališče in je že tolikokrat slonel na istem mestu pred vratmi krčme, in poleg njega je postavil plehasto svetilko, ki je bila že dolgo let spremljevalka mrtvih . . . Stopili so v gostilno in sedli za mizo.

Boter sam je naročil pijače in je začel pogovor:

»Samo, da je stvar zopet v redu —; spravili smo ga, naj v miru počival!«

»Najboljše se mu bo godilo«, — je pristavila ženska.

»Zdaj se že veseli med angelci«, — je pristavila druga.

»Ej, nič dobrega bi mu ne bilo na svetu«, je pridejal oče. Na vsaki strani mize sta stala dečka in drobila vsak svoj kos belega kruha.

»No, kje je bratec?« je vprašal boter starejšega triletnega dečka.

»V grobu«, je odgovoril deček.

»Ali boš kaj jokal?«

Deček je odkimal.

Pili so po vrsti in zopet je začela ženska: »Najboljše je, da ga je Bog vzela.«

»Najbolje poskrbi zanj«, je pristavila druga.

»Je vsaj gotovo v nebesih, če ne pa kdo ve, kako bi bilo«, je pridejal boter.

»I seveda, lažje Bog skrbi zanj, nego mi«, je rekel oče.

»Pa kar hitro ga je vzelo«, je rekla zopet ženska in se brisala okoli ust z veliko belo ruto.

»Kar naenkrat, res . . . Pa saj je bil ves čas slabotno dete, zato je najboljše . . .«

»I kaj pak, manjka se otrok!« je rekel boter, »saj ne bo dolgo, bomo pa spet krstili . . .« se je posmejal.

»I, seveda,« je rekel oče, »vedno jih je rajše preveč, nego premalo . . .« Pomaknil si je klobuk nazaj in izpil poln kozarec . . .

Mati je sedela mirna in ni rekla besede. Njene jasne oči so se zagledale v okno, od koder se je videlo na pokopališče. Tam je nastal nov grob med grobovi, osamljen, zapuščen, mal križ se dviga iz trdih prstenih kep. V očeh so ji zaigrale solze . . . Spomnila se je vsega, cele poti od takrat do danes . . . Kako so prihajale sosede in zmigovale z glavami, kajti bolehen je bil ves čas in slaboten in jokal je skoraj neprestano. Ona pa ga je ljubila tem bolj, ker mu je hotela dati življenja, da bi bila jasna njegova očesca, kakor so drugih, da bi se mogla nagledati lepih rdečih ličec, ki bi se svetila s spečega obrazka. Tako iz srca si je želela tega in tolikokrat se je zjokala nad njim, ko je spal nemirno v zibki in je ve-

dela, da bo zaplakal, ko se prebudi. In vzela bi bila rada poslednjo silo iz sebe, da bi mu jo dala, da bi mu rešila življenje. In kolikor bolj je trpel, toliko bolj ga je ljubila. In prihajale so sosede in znanke od vseh strani in vzdihovale: »Oh, da bi ga Bog vzel...« »Najbolje bi bilo, da bi ga rešil«.

In bil je čimdalje slabši, bolj in bolj je trpel in ostala sta sama v trpljenju, dokler ni nekoč obležal v njenem naročju tih in nem, bel kakor angelček. In ostala je sama. Prišle so ženske in mu naredile pare, lepe, bele, majhne... Položile so ga nanje in ga pokrile z belim prtom. Kakor angelček je bil. In vzdihovale so: »Sam Bog je hotel, da je rešen...« Tolažile so jo:

»Ne jokaj, pri angelih je, Bog, da je rešen! Kaj bi se mučil na zemlji; pa slaboten je bil revež.«

A ravno zato ga je ona tako ljubila; to je bilo, kar jo je tako navezalo nanj... In prišel je mizar s krsto, boter je prišel in nazadnje cerkovník s križem mrtvaškim in s pogrebno svetilko. Zabili so ga in odnesli. In zdelo se ji je, kakor da zabijajo žebelje v tiste slabotne ročice, tako majhne, tako ljubljene... In vedno in od povsod ista tolažba: »Bog, da je umrl«. Kakor da jo je zbodlo v srce, tako jo je zbolelo. In prinesli so ga v dolino v vas in so ga položili v grob. Težko so padale na malo krsto debele kepe in jo pokrile pod seboj, kakor da jo stlačijo... In jokala je, kleče ob jamici, dokler se ni nakopičil grob debelih prstenih kep. In tolažili so jo z istimi besedami: nihče na svetu ga ni ljubil, ker je bil bolehav in slaboten! Samo ona, samo ona ga je ljubila, ljubila tem bolj, ker ga nihče na svetu ni ljubil!... In ljubila ga je prav zato, za kar so mu drugi želeli smrti, kajti ona je hotela rešenja v življenju, da bi živel, da bi bil zdrav, da bi bil njen, ko jo je taka ljubezen zvezala z njim! In zasmilil se ji je pri tej misli tako v srce, da je glasno zajokala...

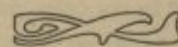
»Ej, kaj boš! Utolaži se vendar, pa pij, Bog, da je umrl«, jo je tolažil boter.

»Kako si čudna«, sta govorili ženski, »on je rešen, in ti tudi«.

»Kaj boš jokala za otroki«, jo je tolažil mož; »še zdravih bo dovolj«, in nagnil je kozarec na te besede. A ona je plakala neutešljivo, in ko so čez dolgo odšli od pogrebščine domov in so bili vsi drugi veseli od pijače, je hodila ona sama za njimi, da ni slišala njih govornice in se je udala sladkim spominom, kako je trpela z njim, kako je bdela dva meseca neprestano z njim, kako sta se ljubila v trpljenju, kako je sanjala ob njem sladke sanje, ko bo velik, kako mu vse pove in kako jo bo ljubil, ko bo slišal vse to... In opotekala se je po trdi gozdni poti, ko si je brisala solze... kajti vse sanje in vso ljubezen, zvezano s tolikim trpljenjem, vse leži z njim v grobu, pod težkimi trdimi prstenimi kepami...

Spredaj pa stopajo: pijani cerkovník s križem preko rame, veseli boter, oče, oba sinčka, obe ženski v tistem pogovoru, in nihče ne more slutiti, kako ljubi mati, ki je ljubila v trpljenju...

In doma bo hiša prazna, prazna, kakor da je vse umrlo... In ostala bo sama v žalosti in praznoti, sama s skritimi solzami v mislih na mali grob med grobovi.

Božena Vikova-Kunetická.

Ena najznamenitejših čeških pisateljic in pokroviteljic je Božena Vikova-Kunetická, katere mnogobrojna dela so priljubljena na Češkem, a so znana tudi v tujini. Prvenci Kuneticke so bili romantične

VIKOVA - KUNETICKA.

smerti; toda z obsežnim romanom »Minulost« se je zaključila doba romantike in že to njeno delo preveva duh novega časa, že tu se dotika pisateljica resničnega, trpkega, vsakdanjega življenja — ženske. Dela, ki jih je spisala do tega časa Kuneticka, bi bil lahko spisal tudi kak moški. Odslej pa je začela govoriti pisateljica v imenu žen, o zapostavljeni, trpeči in tlačeni ženi. S spretno roko in globokim umevanjem razkriva Kuneticka vse bolesterne utripe ženskega srca, vse, tudi najskrivnejše koticke ženske duše, polne bolesti in požrtvovalnosti, a hrepeneče po sreči. Prvi teh romanov se imenuje »Medficka«. Junakinja mu je učiteljica, ki je postala mati. Priprosto življenje, nič drugega. — Toda, kako široko in globoko ozadje se razprostira za tem prizorom!

Tudi naslednji roman Vikove-Kuneticke »Vzpoura« (Upor) ima za junakinjo ženo, ki ljubi moža, a ljubi še bolj otroka iz njenega zakona. Ta otrok jej je vse; vse svoje moči vso skrb posveti njemu, vso ljubezen žrtvuje temu malemu bitju. Materinstvo, ljubezen žene, vzgoja otrok, to so snovi, ki jih obdeluje Kuneticka od raznih strani.

V zbirki novel »Silhouete moža« je podala pisateljica fine, psihološko izvrstno pogojene slike, očrtane z ostrim, sigurnim peresom. Dalje je napisala krasen potopis po Švici ter več gledaliških iger, ki se uprizarjajo na vseh čeških, pa tudi na nemških odrih. V vseh je mnogo satire na lažnjivost vladajoče morale, na nepravilno žensko vzgojo, na sebičnost moža in nesamostojnost žene. Seveda jej zato očitajo, da prezira moštvo, ter da preveč povzdiguje ženstvo.

Božena Kuneticka, omožena Vikova, je še danes jako marljiva pisateljica ter stoji na čelu damam, ki delujejo za izboljšanje položaja Čehinj, za njih višjo izobrazbo ter za socialno-politično enakopravnost Čehinj na Češkem in Moravskem.

Iz ženskega sveta.

Avstrijsko ženstvo in volilna pravica. Dunajsko napredno ženstvo se živo zanima in zavzema za svoje politične interese. Nedavno je sklicalo na Dunaju velik shod, h kateremu so bili povabljeni tudi kandidati vseh strank, da se izrečejo o svojem stališču napram ženski volilni pravici. — Seveda so potem ženske podpirale samo one kandidate, ki bodo zastavili svojo besedo, da se hočejo v državnem zboru zavzeti z vso resnostjo za žensko volilno pravico. Predvsem pa morajo moški skrbeti, da se odpravi krivični paragraf 30. društvenega reda od l. 1867, glasom katerega ženske niti ne smejo biti člani političnega društva. Kdor vé,

koliko so pripomogle n. pr. pred leti ženske k izvolitvi župana Luegerja, kdor vé, kako uspešno delujejo dunajske krščanske socialke ob času volitev za svoje kandidate, ta si tudi more misliti, da bi prav tako tudi dunajsko napredno ženstvo lahko onemogočilo izvolitev onih kandidatov, ki se ne marajo potezati za ženske pravice in nasprotno... Dunajska ženska zveza je razposlala vsem avstrijskim ženskim društvom, ki so člani te zveze, pozive, naj ta društva približno istočasno prirede v svojih krajih shode za žensko volilno pravico ter naj protestirajo proti zastarelemu paragrafu 30. Tudi Slovenke naj bi se — vkljub klicu nekaterih moških »Ženska ni za politiko« — bolj zanimale za svoje pravice ter naj bi priredile shod, kakršni se bodo vršili v kratkem povsod, kjer je ženstvo že prosvetljeno in se zaveda svoje vrednosti. — Vse one, ki se zanimajo za uspehe ženstva na volilnem polju ter hočejo proučiti zgodovino ženskega boja za volilno pravo, opozarjamo na knjižico Elize Lchenhauser: Das Frauenwahlrecht, ki je izšla nedavno v Berlinu. Zaloga Karol Duncker in velja 1 K 20 v.

»Ženska trgovska akademija na Dunaju«. Septembra meseca t. l. se otvori na Dunaju v II. okraju Stephaniestr. ženska trgovska akademija, na kateri se bode poučevalo isto, kar na moški trg. akademiji; tudi učna doba bode trajala enako dolgo. Po trgovinah, tovarnah in posojilnicah je že danes nastavljenih jako mnogo žensk. Toda večinoma so plačane silno slabo. To pa zato, ker jim manjka strokovne izobrazbe. — Zato bo ženstvo vsekakor z veseljem pozdravilo ustanovitev trgovske akademije na Dunaju, ker bo tako dana prilika, da se marsikatero dekle, ki ima veselje do trgovstva, strokovno docela izvežba in lahko potem sama ustanovi veliko podjetje, vodi trgovino, vstopi kot uradnica v kako banko, posojilnico i. t. d. Opozarjamo že sedaj tudi Slovenke na ta novi poklic ter bomo še v kratkem poročali natančneje o učnem cilju, o zahtevanih predstudies ter o drugih pogojih za vstop v to šolo.

Žensko vseučilišče v Sibiriji. Gospa Sergijev je prosila že davno rusko vlado za dovoljenje, da sme ustanoviti v Sibiriji vseučilišče za ženske. Sedaj je vendar dobila dovoljenje in sicer se uredi najprej filozofska fakulteta s posebnim ozirom na zgodovino. »Barbarska« Sibirija prekaša torej marsikatero visoko kulturno državo.

Maggi ^{jeva} zabela

izboljšša
okus raznih juh,
omak itd.

Dobiti je v vseh trgovinah z delikatesami in kolonijalnimi blagom kakor tudi v drogerijah

OGLASNIK

Naročajte Slovensko Gospodinjol

Skoraj pol leta že izhaja tretji letnik »Slov. Gospodinj« in vendar nikakor ne moremo biti zadovoljni s številom naročnic. Res narašča njih število, ali nikakor ni narastlo tako, kakor je bilo pričakovati.

Da smo na pravem potu, da vsebina Slov. Gosp. ustreza, to nam pričajo mnogi dopisi naročnic. Zato smo pričakovali, da bodo vse Slovenke pridno segale po edinem slovenskem ženskem listu. To naše upanje je tembolj opravičeno, ker je Slov. Gosp. takorekoč zastoj. Saj ni treba plačati naročnine v gotovini, ni treba posebnih izdatkov in truda. Naročnina Slov. Gosp. obstoji v tem, da naročnice pošiljajo listke, ki so pod pokrovcem »Zvezdne« cikoriije, na naslov: I Jugoslovanska tovarna kavinih surogatov, v Ljubljani. To je naročnina, ki ne velja niti vinarja gotovine, to lahko plača vsaka, tudi najrevnejša Slovenka. Ako Slovenke kupujejo »Zvezdno« cikorijo, je ne plačajo niti vinar dražje, kakor judovsko ali nemško blago, pač pa je zvezdna cikorija ravno tako dobra in okusna, celo boljša kot tuja cikorija. To je danes znana stvar in kdor nasprotno trdi, dela to le iz zavistnega obrekovanja ali pa nevede trdi neresnico.

Medtem, ko so listki pod pokrovcem škatljic židovske cikoriije brez vrednosti, veljajo listki »Zvezdne« cikoriije za naročnino Slov. Gosp. Tudi če bi »Zvezdna« cikorija ne bila boljša od židovske, bi Slovenke morale kupovati ta domači izdelek že zaradi Slov. Gosp. Ker je pa zvezdna cikorija neprekosljiva in se vrh tega za njene listke dobi še edini slov. ženski list, morajo segati vse Slovenke po zvezdni cikoriji, morajo zahtevati Slov. Gosp. Pokažite za svoj list večje zanimanje, ki je danes žal še premajhno; naše ženstvo premlačno za to narodno delo, delo vzajemnosti in kulture. Opozoriti Vas pa še moramo, da pazite na varstveno znamko »Zvezda« in narodno trobojnico. Le škatljice s temi znaki so res slovenski izdelek, vsi drugi so židovski ali pa nemško blago.

Vir zdravja so brezalkoholne pijače

med katerimi so neprekosljive tiste ki naredo z Maršner-jevimi

šumečimi limonadnimi bonboni

Edino pristno, če ima to varst. znamko.

(z malinovim, citroninim, jagodnim in prevenčevim okusom) izvrstno

šumečo limonado.

Vsako leto se jih porabi več kakor 40 milijonov kosov.

Edina izdelovalnica:

Prva češka deln. družba orient. tovarn za sladkornine in čokolado

Kralj. Vinohradi prej A. Maršner

Zakonito zavarovano.

Allein echter Balsam aus der Schutzengel-Apothek des A. Thierry in Pregrada bei Rablitz-Sauerbrunn.

Vsako ponarejanje kaznjivo.

Edino pravi je le Thierry-jev balzam

z zeleno znamko z nuno.

12 malih ali 6 dvojnatih steklenic ali 1 velika posebna steklenica s patent. zamaškom K 5.—

Thierry-jevo centifolijsko mazilo

za vse še tako zastarane rane, vnetja, poškodbe itd. 2 lončka K 3.60.

Razpošilja le proti predplači ali po povzetju.

Obe ti dve domači sredstvi sta kot najboljši splošno znani in svetovno slavni.

Naročila je nasloviti na

Lekarnar A. Thierry v Pregradi pri Rogiški Slatini.

Dobiva se skoro v vseh lekarnah. Brošure s tisoči zahvalnih pisem zastoj in franko.

Moški in ženski čevlji
od 2.90 naprej. — Prave ruske galoše, gamaše, mazilo za čevlje itd.

Josipina Herrisch
zastopnica Mödlinške tovarne za čevlje
v Ljubljani, Špitaljske ulice šte. 9.

Ustanovljeno 1804.

IGNAC FOCK

tovarna mila
in maščobnih izdelkov v Kranju
priporoča kemično čista mila vseh vrst.

Štedilno „Orlovo“ milo tekmuje prav uspešno z vsakim tujim proizvodom.

Znamka enoglavi orel in ime Fock.

Novo rastlinsko mazilo za prsi

Najnovejša iznajdba iz prirodnin. Trdnota, razvitek in obnovitev nedrij. Bujnost prsij. **Rabi se samo zunajno.** Zdravniško preizkušeno. Cena lončku z navodilom 3 K in 5 K, poština 70 v. Moje lepoto mazilo lilija da koži mladostno svežost, pomaga gotovo proti pegam in nečisti koži. Cena lončku K 1, milo 70 vin., puder K 1. Prodaja in razpošilja gospa Katarina Menzel, Dunaj, XVIII., Schulgasse 3. I nadstr. 22.

